LB.ua
ДОРОСЛИЙ ПОГЛЯД НА СВІТ
НОВИНИ БЛОГИ ДОСЬЄ LB.LIVE Підтримати УКР
Defense Tech Дарниця. Сильні серця "30 років гривні" Фінансова грамотність CultHub «Епіцентр виробників» Території культури
Причиною смерті колишньої нареченої Володимира Кличка назвали наркотик
Підозра директору НАБУ Кривоносу на прощання: чи законно діє Кравченко і якими
«У Брюсселі тепер десять разів подумають». Чому Рада не ухвалює закони, від яких
Головна – Суспільство – Події – 21 вересня 2026, 09:00

А могли разом бити більшовиків?..

109 років тому – 21-28 вересня 1917-го – у Києві проходив захід під назвою «З'їзд народів Росії». Українська сторона, і в цьому вона мала значну підтримку, пропонувала перебудувати на федеративних засадах колишню Російську імперію (з 14 вересня – вже офіційно республіку), що й обумовило проведення з'їзду. Серед його делегатів були й донські козаки. А у травні 2026-го також до Києва прибули представники новоствореного Донського республіканського руху (Don Republican Movement), штаб-квартира якого знаходиться у Франції. Як стверджують представники ДРР, їхня мета – вихід Ростовської та Волгоградської областей зі складу Росії та «відновлення незалежності Дону».

Зустрічали гостей депутати Верховної Ради України, які, не будучи істориками, зорганізували щось на кшталт лекторію та ділилися оцінками подій 1917 року. А оцінки ці, судячи з відкритих джерел, були сповнені дещо надмірного ентузіазму. Депутатів можна зрозуміти: гіпотетична (але, будемо відверті – примарна на даному етапі) надія на розпад сучасної Росії для багатьох означає припинення російської агресії. Крізь таку призму 2026 рік і дивиться на 1917-й: мовляв, тоді також випав шанс на перекроювання російської імперії.

Але чи дійсно це так? І чи були стосунки українців та донців безхмарними? Так, взаємовплив між ними мав місце, проте чи означає це братерство українських козаків та російських кАзаків? І хто такі, власне, донці? Росіяни чи окремий етнос / субетнос? Чи це «етнолокальна група з нечіткою етнічною самосвідомістю» (зустрічалося і таке визначення)? Про це ми говоримо з кандидатом історичних наук, старшим науковим співробітником Інституту історії України НАН України та дослідником історії радянської України 1917-1939 років Геннадієм Єфіменком.

Наталія Лебідь, Журналістка

Додати LB.ua як бажане джерело в Google

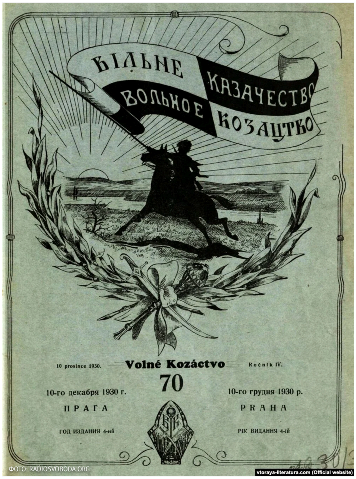

Обкладинка часопису «Вільне козацтво / Вольное казачество», який українською і російською мовами виходив у Празі, а згодом у Парижі. Його видавали російські козаки, прихильники дружби з Україною.

Яким був 1917-й у Києві

1917 рік почався з катаклізму: на теренах Російської імперії впала монархія. Від 15 березня (тут і далі усі дати наводимо за новим стилем) владу у Петрограді перебрав на себе Тимчасовий уряд. А в Україні 20 березня було обрано перші керівні структури Української Центральної Ради (УЦР). Її головою заочно був обраний Михайло Грушевський – сам він на той момент перебував у Москві, адже в'їзд в Україну йому був заборонений.

РЕКЛАМА

Дізнатися більше
Фінансові новини
LB.talks подкасти
Епіцентр виробників

ПУБЛІКАЦІЇ
ІГОР ХАРЧЕНКО
Борис Джонсон. «Кайданів нема». Уривок
Передмова до українського видання мемуарів колишнього прем'єр-міністра Великої Британії.
ПЕТРО ГЕРАСИМЕНКО
Небезпечна провокація: що відомо про польський марш у Львові
Двадцять один депутат польського Сейму звернувся із скандальною ініціативою: провести у Львові марш незалежності Польщі. Такий захід навіть у мирний час виглядав би як...
Всі публікації

БЛОГИ
ВОЛОДИМИР СУЩЕНКО
Офіси президента і генерального прокурора: що робити?
Працівники офісу президента повинні бути позбавлені будь-якого реального впливу на діяльність усіх гілок влади.
ПРОЄКТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ «ПОРУЧ»
Конфлікт з дитиною: як батькам відновитися після емоційного зриву
Як саме діяти, щоб повернутися в конструктивне русло та зберегти стосунок з дитиною?
Усі дописи блогів

РЕКЛАМА

Грушевський був переконаним «федералістом», тобто бачив оптимальним шляхом розвитку для України здобуття широкої автономії у складі федеративної Росії. На відміну від, скажімо, «самостійника» Миколи Міхновського, котрий виступав за негайне проголошення незалежності України. Важлива ремарка: федералізм Грушевського та його сучасників аж ніяк не означав побудову країни на зразок теперішньої РФ. Йшлося про державну організацію, котра, якщо проводити аналогії, була би ближче до сучасного Європейського Союзу.

РЕКЛАМА

Дізнатися більше

Історія

війна

Військові сили

Але слід зазначити, що ідея перебування України у складі Росії на правах автономії категорично не подобалася Тимчасовому уряду. 23 червня 1917 року УЦР проголосила свій перший Універсал під назвою «До українського народу, на Україні й по-за Україною сущого» (орфографія збережена). У ньому йшлося про те, що Україна розвиватиметься, «не одділяючись від усієї Росії», але все ж таки «буде вільною». Зрештою Москва визнала і УЦР, і утворений нею 28 червня Генеральний секретаріат (виконавчий орган).

Це визнання сталося у липні після важких переговорів з делегацією Тимчасового уряду, а у вересні в Києві розпочався «З'їзд народів Росії». З'їзд був скликаний за ініціативи УЦР і зібрав у приміщенні тодішнього Педагогічного музею (нині – Київський міський будинок учителя) 84 делегатів.

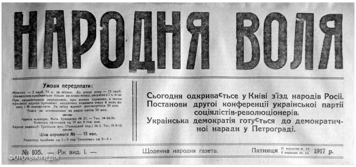

НАРОДНЯ ВОЛЯ

Умови передплати:
Місячно — 3 карб. 75 к. за місяць. До кінця року — 15 карб.
Передплата приймається тільки на повні місяці, рахуючи з 1 ч. м-ця.
При продовженню передплати, при всяких справах, а також при зміні адреси просимо неодмінно подавати стару й нову адресу і № передплати. За зміну адреси доплачується 50 коп.
Плата за оголошення за рядок петіта 50 коп.
Адреса контори: Київ, Хрещатик № 27. — Тел. № 64-34.
Контора одчинена од 10 до 4 год. дня.
Адреса редакції: Троїцька вул. (Рильський пер.) № 2. Тел. № 9-18.
Ціна окремого № — 15 коп.
Редактор приймає од 1—2 год. Секретарь од 2—3 г.

Сьогодня одкриваєтьсе у Київі з'їзд народів Росії.
Постанови другої конференції української партії соціялістів-революціонерів.
Українська демократія готується до демократичної наради у Петрограді.

№ 105. — Рік вид. I. — Щоденна народня газета. Пятниця 21 вересня н. ст. / 8 вересня ст. ст. 1917 р.

ФОТО: ВІКІПЕДІЯ

Газета «Народна воля» анонсує З'їзд народів.

«У роботі з'їзду взяли участь 84 особи, причому за національностями, як писала газета «Нова рада», делегати поділялися так: 8 українців, 7 білорусів, 2 грузинів, 4 естонців, 11 євреїв, 9 козаків, 9 латишів, 9 литовців (тоді писали: литвинів), 6 молдаван, 3 росіянина (представники київської організації російських есерів, лише один з них був етнічним великоросом), 10 татар (в тому числі лідери кримськотатарського руху Челебі Челебієв та Джафер Сейдамет), 5 тюрків («сюди входять представники закавказьких та закаспійських мусульман», уточнювала «Нова рада»). Були і 6 делегатів-поляків, але вони активної участі у з'їзді не брали, оскільки одразу заявили, що є прихильниками незалежності Польщі», – зазначає Геннадій Єфіменко.

Як бачимо, у переліку делегатів поєднані представники різних етносів. Але хто такі козаки? Попри буцімто очевидність відповіді на це питання, тут далеко не все ясно. Історики говорять спільну генезу українських та російських козаків, проте зараз ми не станемо заглиблюватися у пізнє Середньовіччя, коли на теренах України почало формуватися козацтво.

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

Мирослав Маринович: «Під час Другої світової звільнення народів від нацизму оберталося іншим їх поневоленням»

Ми повернемося у ХХ століття, а конкретніше — у вересень 1917 року, коли З'їзд народів Росії ухвалив резолюцію «Про козацтво» із таким змістом. «Заслухавши доклад представників Союза Казачьих Войск щодо історичних даних, З'їзд народів постановив: признати козацтво самостійною галуззю між народами російської республіки, яка (галузь) утворилася через особливі обставини історичного буття і має всі права на незалежне існування», – говориться в іще одному номері газети «Нова рада», яку цитує Геннадій Єфіменко.

Історик додає: козаки делегували своїх посланців на з'їзд, виходячи з територіального розподілу козачих військ, тобто там були присутні представники не лише донського війська, але й терського, амурського, кубанського, уральського, забайкальського, оренбурзького. Кубань представляв один козак (зазначається, що то був українець), а найбільше було делегатів з Дону – троє. Їхню присутність З'їзд народів щиро вітав.

РЕКЛАМА

Відповідаючи на запитання про те, яку, власне, мету ставив З'їзд народів, Єфіменко говорить: «Йшлося про потребу федеративного устрою Росії, необхідність надання екстериторіально-персональної автономії представникам тих національностей, які «не мали ніде свого краю» (як приклад наводилася «єврейська національність»).

Йшлося також про «крайові» мови та загальнодержавну, якою як «найбільш зрозумілою більшості людності» була визначена російська. Її мали використовувати «для зносин центральних органів федеративних одиниць з центральними органами федерації та між собою». Щоб просувати ідею впровадження в життя таких завдань було створено новий орган – Раду народів. Її перше засідання відбулося 29 вересня, і тоді ж було обрано тимчасову президію, головою якої став Михайло Грушевський».

ФОТО: ВІКІПЕДІЯ

Місце проведення З'їзду народів – Педагогічний музей, де працювала Українська Центральна Рада.

Прожект єдиної федеративної держави, де Україна була б одним з ключових суб'єктів федерації, однак головну роль все одно б відігравав розміщений у Великоросії центр, дещо нагадує союзний договір 1991 року, до підписання якого схиляли Україну. Напевно, цей договір був би підписаний (вже й дата була визначена – 20 серпня 1991-го!), якби не московський путч, який розпочався за день до підписання.

Як у 1991-му, так і у 1917-му, існувала своя точка біфуркації, після проходження якої система була зламана і настала нова реальність. У 1917 році це був Жовтневий переворот, який зрештою поховав ідею справді федеративної держави. Але цікаво тут от що. Ще навіть до З'їзду народів сталася подія, яка добре ілюструє справжнє ставлення донських козаків до українців.

Розстріл «богданівців»

Ця трагедія сталася у серпні 1917 року. У Києві на залізничній станції Пост-Волинський російські полки з кулеметів обстріляли ешелон 1-го Українського полку ім. Богдана Хмельницького, який вирушав на фронт. А якщо конкретніше, то за кулеметами, хоч і не на перших ролях (головними були кірасири) сиділи донські казаки, донці.

Після падіння монархії донці отримали те, чого певний час були позбавлені – можливість обирати отамана. 30 червня 1917 року отаманом Війська Донського було обрано генерала від кавалерії Олексія Каледіна. Забігаючи наперед, зазначимо, що після Жовтневого перевороту в Петрограді Каледін проголосить незалежність Області Війська Донського до моменту створення законного російського уряду.

Але це буде згодом, а у серпні донці, чиї частини стояли у Києві, обстріляли «богданівців», тобто полк імені Богдана Хмельницького – першу суто українську військову частину у складі російської армії. Його створення було підтримане Центральною Радою, що дуже сильно не сподобалося керівництву російського гарнізону.

ФОТО: З ПРИВАТНОЇ КОЛЕКЦІЇ, ОПУБЛІКОВАНЕ НА САЙТІ DSNEWS.UA

Старшини 1-го Українського козацького полку ім. Богдана Хмельницького. Західний фронт, вересень 1917-го.

РЕКЛАМА

Існують спогади Володимира Винниченка, з яких випливає, що особливо лютував через створення української військової частини командувач Київського військового округу полковник Оберучев. «Коли він говорив про українців, трусилися губи й очі сіріли від ненависті. Це був найшкодливіший, нещирий й несовісний противник українізації війська», – писав Винниченко.

Оберучев вирішив відправити «богданівців» на фронт (тривала, нагадаймо, Перша світова війна), і саме у день відправки по них відкрили вогонь вояки 1-го Гвардійського кірасирського та 17-го Донського козацького полків. Загинуло 16 «богданівців»…

Геннадій Єфіменко приносить на наше інтерв'ю цінні матеріали – ксерокопії видань того часу. Тут і «Народна воля», і «Кіевская мысль», і «Последнія Новости» (орфографія назв збережена). Всі вони намагалися розібратися у тому, що сталося, проводили власні розслідування. Як і «Вісник УГВК» (Українського генерального військового комітету), який опублікував стенограму засідання Центральної Ради, де також обговорювали розстріл «богданівців». Та навіть після прочитання всіх цих матеріалів не стає зрозумілішим, чому донські козаки скоїли цей безглуздий злочин.

Хоча з іншого боку, за поясненнями довго ходити не треба. За свідченням очевидців, опублікованих у тогочасній пресі, ті, хто стріляв у богданівців, кричали «Мы вам покажем автономию, хохлацкие морды!», «Мы стреляли хохлов и будем стрелять!», «Мы вам дадим Украину, изменники России!», «Мы скоро заведем порядки старые»…

Українці не відплатили донцям злом за зло. У листопаді-грудні 1917 року Каледін звернувся до генерального секретаря військових справ Симона Петлюри з проханням дозволити перехід через територію України загонів донських козаків, які поверталися з фронту на Дон. Водночас на Дон рвалися й більшовицькі загони.

ФОТО: ВІКІПЕДІЯ

Олексій Каледін покінчив з життям у 1918-му, коли зрозумів, що його справа програна.

Від Центральної Ради більшовики чекали покірності та поступливості, а також сприяння у їхній боротьбі з козаками генерала Каледіна. Але Центральна Рада дозволила прохід своєю територією донцям і не дозволила пересуватися Україною більшовицьким частинам. Це, зокрема, і стало одним з публічних приводів для війни, яку Ленін і Троцький оголосили Українській Народній Республіці.

Після Жовтневого перевороту

Після падіння Тимчасового уряду та захоплення влади більшовиками Центральна Рада проголошує свій Третій Універсал. Ним вона, ще «не відділяючись від республіки Російської», декларує утворення Української Народної Республіки та зазначає, що вся влада в Україні відтепер належить лише Центральній Раді та її Генеральному секретаріату. В Універсалі також вказано, що до території УНР належать Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина і Таврія (без Криму).

ФОТО: ВІКІПЕДІЯ

Проголошення Третього Універсалу на Софійській площі в Києві. У центрі – Симон Петлюра, Михайло Грушевський, Володимир Винниченко. Листопад 1917 року.

А що в цей час робили донські козаки? За словами Геннадія Єфіменка, вони лише хотіли жити на своїй землі за своїми ж правилами. Історик ділиться дуже цікавою статтею, опублікованою у харківській газеті «Нова громада» в листопаді 1917 року.

РЕКЛАМА

Автор публікації – Сергій Яковлів (оригінал підпису збережено) спочатку досить іронічно пише про донців. «У Російській імперії, – зазначає він, – вони займали привілейоване становище. Тішилися особливою довірою царів, мали більше землі, були однією з підвалин російської держави». Аж раптом, продовжує автор, «імперія летить шкереберть, і козацтво опиняється у нових умовах».

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

Блаженніший Святослав Шевчук: «Росія зробить все для того, щоб українці свою перемогу вважали поразкою»

Донці, додає Геннадій Єфіменко, й справді почувалися розгублено. Обіцянка більшовиків наділити бідноту землею не могла слугувати для них спокусою, адже землю вони мали (як слушно пише Яковлів) і до 1917 року, причому у значній кількості. Себе ж російські козаки бачили оборонцями держави, яка розсипалася на їхніх очах. Ще донедавна прихильники «єдиної та неподільної» Росії відчули певний «когнітивний дисонанс». Адже нині донцям, пише Яковлів, доводиться «з болем душевним розставатися з ідеєю козацького «спасательства».

Наприкінці свого опусу автор закликає донських козаків «спасти», нарешті, самих себе і не намагатися більше «спасати» інші народи чи увесь світ. Втім, він же зазначає, що на З'їзді народів у Києві був свідком того, «з якою злістю козаки посилали прокльони руському народові. На питання «Якої ви нації?» донець відповідав «козачої» і сердито заперечував належність до російської».

Та попри те, що донці не бажали асоціюватися з великоросами/росіянами, Яковлів не відчуває захвату від російського козацтва і, схоже, ставиться до нього з недовірою. «Козаки і більшовики, – резюмує він, – це два полюси, дві суперечливі сили, між якими опинилася Україна. І Україна повинна показати, що вона культурніша за ці дві сили, що вона більше перейнята європейським духом і розумом, ніж козаки і більшовики».

І все ж таки: чи був шанс у українців та донців спільними зусиллями протистояти більшовизму? В грудні 1917 року більшовицька Рада народних комісарів на чолі з Леніним і Троцьким після відхилення Україною їхнього ультиматуму постановила вважати себе у стані війни з Українською Народною Республікою. У відповідь на це уряд Каледіна наказав усім донським військовим підрозділам надавати «найрішучішу допомогу українському народу, його представникам в боротьбі з більшовизмом».

ФОТО: СКРИНШОТ НАДАНИЙ ГЕННАДІЄМ ЄФІМЕНКОМ

Донці вітають українців зі створенням УНР – про це пише тодішня преса, розповідаючи про свято проголошення III Універсалу.

«З Каледіним, який був захисником донського козацтва, Україна, на мій погляд, могла би знайти спільну мову. Тому що їм обом треба було боротися проти більшовизму. Тим паче, що право представляти донське козацтво Україна за Каледіним визнала», – каже Єфіменко. Але Каледін після ряду військових невдач і посилення впливу радянської влади на Дону пустив собі кулю у скроню.

Вже у травні 1918 року на зміну йому прийшов Петро Краснов, який став козачим отаманом, а пізніше – у часи Другої світової – жив у Німеччині та славословив Гітлера (за що й був повішений після війни). Він і очолив проголошену у травні незалежною державу донських козаків – «Всевелике Військо Донське», яке перебувало під протекторатом Німеччини.

Вже після поразки Німеччини Всевелике Військо Донське об'єдналося з денікінцями, які пообіцяли донцям автономію. Однак у лютому 1919-го через суперечності з командуванням Добровольчої армії Краснов подає у відставку та залишає Дон. Увесь білий рух та Добровольчу армію, яка діяла на Дону в 1919-1920 роках та боролася з більшовизмом, замкнув на собі Антон Денікін.

Сказати, що Денікін був українофобом – означає не сказати нічого. Із ним не могло бути жодних домовленостей про жодний спільний опір червоним комісарам. Фактично останнім з представників донського козацтва, з ким українська сторона мала контакти, був генерал Краснов.

Останній отаман

РЕКЛАМА

У травні 1918 року Київ був столицею Української держави, якою керував гетьман Павло Скоропадський. Нагадаємо, що у листопаді 1917-го була створена Українська Народна Республіка, а її Четвертий Універсал у січні 1918 року проголосив незалежність України. Невдовзі після цього (8 лютого) столицею УНР заволоділи більшовики, яких 1 березня в свою чергу вибили українсько-німецькі війська та відновили владу Центральної Ради. А 29 квітня відбувся гетьманський переворот, який привів до влади Скоропадського.

До нього й прибули делегати Петра Краснова з пропозицією встановити тісні політичні та економічні зв'язки з Україною. Власне, Україна була єдиною, хто визнавав незалежність Дону. «Краснов, за великим рахунком, був імперцем, але не біологічним шовіністом, як то було у випадку з Денікіним. Саме тому, можливо, він і знайшов спільну мову зі Скоропадським – вони навіть частково вирішили одне територіальне питання», – каже Геннадій Єфіменко. (Територіальне питання полягало в тому, що в районі Маріуполя до України була приєднана невелика територія для кращого управління містом та портом).

ФОТО: UAIN.PRESS

Зустріч представників Української Держави і Всевеликого Війська Донського. Київ, 1918 рік.

Приязнь Краснова до Скоропадського пояснювалася просто: він просив у гетьмана допомогу – як зброєю, так і людьми, адже справи у Війська Донського йшли не дуже: квазідержаву відчутно тіснили сили більшовиків. Скоропадський допомагав, доки міг і доки сам мав владу. Але після поразки Німеччини у Першій світовій війні гетьманат був швидко повалений, і на короткий час до Києва повернулася влада Української Народної Республіки та її Директорії. У лютому 1919 року місто повторно зайняли більшовики, 31 серпня його окупували війська Антона Денікіна, а в грудні – знову більшовики.

Після семи з половиною місяців правління Скоропадський зрікся влади та виїхав з родиною до Берліну. Краснов зрештою також опиниться у Німеччині, але спочатку він перейшов під крило до Денікіна. Денікін, однак, дивився на Краснова з деяким презирством – сам він виступав за концепцію «єдиної і неподільної Росії» та засуджував будь-які союзи донського козацтва з іноземними державами (зокрема, з Німеччиною). Натомість Краснов у 1918 році орієнтувався на підтримку німецького кайзера у боротьбі з більшовиками.

Що ж стосується Денікіна, то він, як каже Геннадій Єфіменко, до українського руху за самостійність і навіть просто до визнання окремішності українців як народу ставився ще гірше, ніж до більшовиків. Відновлений після захоплення Києва «Киевлянин» опублікував «Звернення головнокомандувача збройними силами Півдня Росії генерала Антона Денікіна до населення Малоросії», де засуджувалося «прагнення відторгнути від Росії малоросійську гілку російського народу».

ФОТО: НАДАНЕ ГЕННАДІЄМ ЄФІМЕНКОМ

Звернення Антона Денікіна

Таке прагнення, писав Денікін, «не зупинене і понині». Адже «колишні ставленики німців – Петлюра і його соратники, які поклали початок розчленування Росії, продовжують і тепер здійснювати свою злу справу – створення самостійної української держави і боротьбу проти відродження єдиної Росії», – зазначає у своїй відозві Денікін. Нею він також проголошує функціонування в Україні єдиної мови – російської.

«Великодержавний шовінізм Денікіна поховав як можливості антибільшовицького реваншу, так і, власне кажучи, можливості автономії донського козацтва», – резюмує Геннадій Єфіменко.

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ
Століття Симона: 25 травня 1926 року в Парижі вбили Петлюру

Донське козацтво, втім, мало певні військові успіхи у 1919 році – зокрема, мова про так зване Вешенське повстання, описане у романі Шолохова «Тихий Дон». Тоді Денікіну пощастило піти у контрнаступ та в союзі з донцями суттєво відкинути більшовиків. Згодом вони, щоправда, все одно взяли гору та продовжили розпочатку у січні 1919 року політику «розкозачування», що мала певні ознаки геноциду.

Як розповідає Геннадій Єфіменко, існує цікавий документ – написаний 1 листопада 1919 року «Лист до Партіїі» Дмитра Мануїльського, українського компартійного діяча та сталініста, який народився в Україні і прожив значну частину життя у Києві, примудрившись обійняти купу посад і навіть побути академіком АН УРСР. Мануїльський у цьому листі розмірковує про те, що для протидії російському козацтву та «української контрреволюції» слід використовувати різні методи.

РЕКЛАМА

ФОТО: УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ

Від початку 1920-х років Київ перебував під владою більшовиків. Мине ще півтора-два десятки років, і комуністи почнуть нищити духовну пам'ять та самобутність нашого народу. На фото – підірваний ними головний храм Києво-Печерського лаври – Успенський собор.

У випадку донських козаків Мануїльський писав про «центр дворянсько-куркульської контрреволюції, яку неможливо подолати жодними словами переконання та агітації, а лише силою зброї. Таким центром є Дон». Він зазначав, що «методи політичної боротьби з українською контрреволюцією мають відрізнятися від тих засобів, які застосовуються до суто куркульського Дону». І наполягав, що в Україні «замість захоплення селянською стихією та схиляння перед гайдамацько-запорізьким бунтарством і повстанством, ми повинні, у процесі наступу червоних військ, політично організувати селянство». Тобто «розкласти» село, натравити бідних на заможних та залучити на свій бік чи хоча б зробити нейтральними середняків. Чим далі і займалися більшовики…

Можливо, такі відмінності у підходах і дають відповідь на питання, а чи була можливою спільна боротьба українців та донських козаків проти червоного поневолення. Якби, приміром, отаман Каледін не здався би так швидко або якби у Скоропадського було більше ресурсів для підтримання генерала Краснова… Але історія не знає жодних «якби». Ми не можемо моделювати її альтернативний хід – цього нам не дано.

Однак у квітні 1919-го, виголошуючи промову перед московськими залізничниками, Ленін зазначив таке: «Тепер наша сила міцніє – із завоюванням України та посиленням радянської влади на Дону». Він вказав саме на ці дві території як ключові для пролетарської революції – Україна та Дон. Гіпотетичне єднання їх у єдиний кулак, можливо, назавжди скинуло б Леніна з його броньовика.

Але цього ми вже, на жаль, не дізнаємося.

**** Це – перша частина інтерв'ю з Геннадієм Єфіменком. У другій частині, яка вийде незабаром, ми говоримо про Донецько-Криворізьку республіку: про те, кому і навіщо знадобилося подібне утворення та як його поява 1918 році відбилася на настроях Донбасу в 2014-му.*

14 вересня, 12:00
500-річчя Дніпра: дискусія навколо нової дати заснування міста

12 вересня, 10:03
День Дніпра: просто дата?

12 вересня, 09:00
ФОТО **Радянсько-український словник, або Яку країну, слава Богу, просрали**

Наталія Лебідь, Журналістка

ІСТОРІЯ **УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА (УНР)**

РЕКЛАМА

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

«Можемо віддати територію Польщі»: Туск зробив жорстку заяву

Загибель дитини у таборі: директорка намагалась скасувати підозру

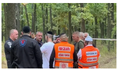

В Умані знайшли мертвим 44-річного британця: що відомо

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ

Сьогодні, 08:54
Ворог поранив сімох мешканців Херсонщини, понівечив костел, музей та інші об'єкти

Сьогодні, 08:44
На Одещині через атаки РФ горіли склади із продуктами

Сьогодні, 08:32
Вчора на фронті пройшло 238 боїв. Найбільше зіткнень – на Костянтинівському напрямку

Сьогодні, 08:19
Російська армія втратила за добу 1660 військових та 3 засоби ППО

Сьогодні, 08:18
Росіяни вночі атакували в Запоріжжі корпус університету, що є пам'яткою архітектури, ТЦ і будинки

Сьогодні, 08:09
Вночі були влучання на 14 локаціях, і в ще 4 місцях впали уламки

Сьогодні, 08:03
У Кіровоградській області під ударом РФ опинилося підприємство

за неділю, 20 вересня: понад 210 боєзіткнень, дроновий терор Києва та и, обстріл Краматорська

Про використання cookies

Продовжуючи переглядати LB.ua ви підтверджуєте, що ознайомилися з Правилами користування сайтом та погоджуєтеся на використання файлів cookies

Про файли cookies
ПОГОДЖУЮСЬ

Генштаб ЗСУ: Росіяни посилено атакують на Костянтинівському і Покровському напрямках

Вчора, 21:50
У Сумах загинула людина через атаку російських безпілотників

У разі повного чи часткового відтворення матеріалів пряме гіперпосилання на LB.ua обов'язкове! Передрук, копіювання, відтворення або інше використання матеріалів, що містять посилання на агентство "Українські Новини" й "Українська Фото Група", заборонено.

Матеріали, які розміщуються на сайті з позначкою "Реклама" / "Новини компаній" / "Пресреліз" / "Promoted", є рекламними та публікуються на правах реклами. Редакція може не поділяти погляди, які в них представлені. Матеріали з плашкою СПЕЦПРОЄКТ є рекламними, проте редакція бере участь у підготовці цього контенту і поділяє думки, висловлені у цих матеріалах.

Редакція не несе відповідальності за факти та оціночні судження, оприлюднені у рекламних матеріалах. Згідно з українським законодавством, відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Інституційна підтримка надається LB.UA в межах проєкту Інститутом масової інформації за підтримки Міністерства закордонних справ Нідерландів. Зміст публікацій може не відображати офіційну позицію IMI та Королівства Нідерланди.

Суб'єкт у сфері онлайн-медіа; ідентифікатор медіа - R40-05097

РЕКЛАМА

Про використання cookies

Продовжуючи переглядати LB.ua ви підтверджуєте, що ознайомилися з Правилами користування сайтом та погоджуєтеся на використання файлів cookies

Про файли cookies